

но-правового ставлення в вину» (1997), «Завдання і дія кримінального закону» (1997, у співавт.), «Історія міліції України в документах і матеріалах» (у 3 т.: т. 1, 2 – 1997, т. 3 – 1998, у співавт.), «Кримінально-правове ставлення в вину» (2009), «Науково-практичний коментар КК України» (2016, у співавт.), «Кримінально-правова охорона соціального та пенсійного страхування» (2016, у співавт.).

Підготував 8 канд. юрид. наук.

А. В. Савченко.

ВТРАТА ДОКУМЕНТІВ, ЩО МІСТЯТЬ ДЕРЖАВНУ ТАЄМНІЦЮ – злочин, передбачений ст. 329 КК, який посягає на сусп. відносини у сфері охорони держ. таємниці в різних сферах діяльності д-ви. Предметом злочину є: 1) док-ти – письмові акти, що відповідають встановленим формі та реквізітам і містять відомості, які становлять держ. таємницю (накази, звіти, схеми, карти тощо); 2) ін. матеріальні носії секр. інформації (дискети, флеш-накопичувачі, фільми тощо); 3) предмети, відомості про які є держ. таємницею (зразки зброї, прилади, медичні препарати тощо). Саме за характером предмета слід відмежовувати цей злочин від передбаченого ст. 328 КК, в якій предметом злочину є самі відомості – інформація (а не її носії), що становить держ. таємницю.

У ст. 1 Закону України «Про державну таємницю» ост. визначається як вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовн. відносин, держ. безпеки та охорони правопорядку, розголошен-

ня яких може завдати шкоди нац. безпеці України та які визнані в порядку, встановленому цим Законом, держ. таємницею і підлягають охороні д-вою (напр., у сфері економіки – це відомості про держ. запаси дорогоцінних металів монетарної групи; у сфері зовн. відносин – про експорт та імпорт озброєння, військ. техніки, окр. видів стратегічної сировини). Ці відомості мають гриф секретності, ступінь якої («особливої важливості», «цілком таємно», «таємно») залежить від їх важливості та визначає строк секретності, ступінь обмеженості доступу до неї та рівень охорони д-вою.

Об'єктивна сторона злочину характеризується 3-ма ознаками: а) дією чи бездіяльністю, які полягають у порушенні встановленого законом порядку поводження з док-тами, матеріальними носіями інформації або предметами, відомості про які становлять держ. таємницю; б) наслідками цих порушень, які виражаються у втраті – виході док-та, ін. носія інформації чи предмета із володіння особи, якій вони були довірені; в) причин. зв'язком між порушенням порядку (правил) поводження із зазначеними док-тами чи предметами та їх втратою.

Злочин із матеріальним складом, який є закінченим із моменту втрати док-тів, ін. носіїв інформації або предметів, але лише за умови, якщо їх втрата (вихід із володіння) створили реальну можливість ознайомлення з ними ін. (сторонніх) осіб, які не мали на це права. Якщо втрата не створювала такої можливості (напр., унаслідок порушення правил зберігання док-т було знищен-

но), то склад злочину відсутній. Тривалість часу, на який були втрачені док-ти чи предмети (назавжди або на певний час), для наявності складу злочину значення не має.

Суб'єктивна сторона злочину – складна (змішана) форма вини: щодо порушення правил можливий як умисел, так і необережність, а щодо самої втрати – тільки необережність. Обов'язковою умовою відповідальності є така втрата предмета злочину, яка відбулася поза волею особи, якій він був довірений. Якщо док-т (предмет) було оголошено, передано, залишено за волею особи і відомості стали надбанням сторонніх осіб, такі діяння вже містять ознаки складу злочину, передбаченого ст. 328 КК.

Суб'єкт злочину – спец.: особа, якій док-ти, матеріальні носії секр. інформації чи предмети були довірені, тобто володіння ними було обумовлено служб., профес. функціями чи здійснювалося на підставі спец. доручення (повноваження).

Кваліфікуючою ознакою злочину, яка обтяжує відповідальність, у ч. 2 ст. 329 КК визнається спричинення ним тяжких наслідків. Оцінка наслідків як тяжких здійснюється судом у кожному окр. випадку з урахуванням конкр. обставин справи (напр., тяжкими будуть визнані наслідки, якщо в результаті втрати секр. док-тів необхідно було змінити систему протиракетної оборони країни).

Лит.: Усов Д. С. Кримінально-правова характеристика розголошення державної таємниці. Х., 2012.

Р. С. Орловський.

ВТРУЧАННЯ В ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ, ПРАЦІВНИКА ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ, ПРИВАТНОГО ВИКОНАВЦЯ – злочин проти авторитету органів держ. влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань гр-н, який посягає на сусп. відносини, що забезпечують додержання нормативно визначеного порядку виконання працівником правоохор. органу, працівником держ. викон. служби чи приватним виконавцем служб. обов'язків (ст. 343 КК). На це вказує зміст

ужитої у ч. 1 ст. 343 КК юрид. конструкції «з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків або добитися прийняття незаконного рішення». Адже, якщо бажаним для суб'єкта злочину є перешкодити виконанню працівником правоохор. органу, працівником держ. викон. служби чи приватним виконавцем служб. обов'язків або добитися прийняття незакон. рішень, то він і спрямовує свої зусилля на те, щоб діяльність цих осіб відбувалась не у нормативно визначеному порядку.

Потерпілими від злочину можуть бути працівник правоохор. органу, працівник держ. викон. служби чи приватний виконавець. Визначення поняття «працівник правоохоронного органу» в нормат.-прав. актах не наводиться, але у ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» зазначено, що правоохор. органи – це органи прокуратури, внутр. справ, служби безпеки, Військ. служби правопорядку у ЗС України, Нац. антикорупційне бюро України, органи охорони держ. кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання